

БИОЛОГИЧНО ЗЕМЕДЕЛИЕ И БИОПРОДУКТИ

Биологичен продукт е понятие, с което означава земеделски продукт, предназначен за потребление и произведен по биологичен начин. Биологичното производство изключва употребата на всякакви изкуствени добавки и подобрители и генномодифицирани организми. За разлика от т.нар. натурални продукти, които е достатъчно да се произведат от естествени суровини, изискванията към биологичните продукти са доста по-строги: изключване на всякакви изкуствени подобрители и съставки не само при обработването на продуктите, но и при отглеждането на суровините, специални изисквания за средата на отглеждане на продуктите и др., определени в съответното законодателство.

Биологичните продукти са разделени на две основни групи – храни и нехрани. Биологичната храна е продукт на биологичното земеделие, който е отгледан и преработен без използването на синтетични вещества при отглеждането- като синтетични торове, пестициди, антибиотици, хормони, регулатори на растежа, както и хранителни добавки от типа на консерванти, оцветители, изкуствени подсладители и помощни вещества при преработката. При биологичната храна е забранено използването на генетично модифицирани организми и техни производни. Производството на този вид продукти се извършва съгласно изискванията на специфични стандарти и е обект на контрол от сертифициращи органи, които могат да бъдат публични и/или частни (независими). Изискванията към производството на биологичните продукти, които не са храни, са същите, каквито и към храните. Такива продукти могат да са произведени чрез преработка на биологично отгледани продукти, като при тази преработка също трябва да бъде избегнато ползване на изкуствени. Широко употребявани такива продукти са етеричните масла, биологичните козметични продукти, дрехите от биологично произведени материали и др.

Основно производството на биологични продукти в България е на многогодишните култури - ябълки, ягоди, малини, сливи, лешници и розово масло са продуктите, които съставят основният дял от изнасяните от страната ни биологични продукти. За развитието на биологичното земеделие е добре да се знае, какво се разбира под този термин - това е цялостен системен подход, основан на система от процеси, които водят до устойчивост на екосистемите, запазват храните, добрите хранителни стойности, хуманно отношение към животните и социална справедливост. За биологичното земеделие е характерно отговорното използване на енергията и природните ресурси, поддържането на биологичното разнообразие и на местния екологичен баланс, съхраняването и подобряването на плодородието на почвата, хуманното отношение към животните и внимание към специфичните им поведенчески нужди.

Пазарът на биологични продукти е един от на-бързо развиващите се пазари в световен мащаб, като годишно нараства с около 15%. Най-големите потребители на биопродукти са Северна Америка и Европа. Характерно за тези два пазара е, че предлагането изостава от търсенето и се налага внос, най-вече на месо и млечни продукти, от Южна Америка, Азия и Австралия. В България биопроизводството е все още слабо застъпено – като процент от общата земеделска площ, площите за биопроизводство у нас са с най-нисък дял сред всички останали страни от ЕС. Повечето от екологичната продукция се изнася в чужбина, като около 6-7 % намира пазар и у нас. Според статистически данни, над 90% от произвежданата понастоящем сертифицирана биологична продукция в България се изнася главно за западноевропейски страни, Съединените щати и Канада. Това са предимно билки, плодове, зеленчуци, мед и ядки. А сред най-разпространените биологични диворастващи продукти са гъбите, билките и ядките. В България все още биологичното производство тепърва започва да се развива, макар по всеобщи експертни оценки това да е един изключително подходящ за България сектор – както поради реалните ѝ природни дадености и не толкова незамърсената земя, така и поради имиджа ѝ на традиционен производител на качествени селскостопански продукти. Единствено биологичното пчеларство и производството на пчелни продукти, традиционна селскостопанска дейност у нас, показват високи и конкурентни резултати.

Основни принципи на биологичното производство

- балансирано използване на хранителните вещества и органичната материя в почвата;
- ефективно използване на водните, почвени, растителни и животински ресурси;
- разнообразие на генетичните ресурси;
- ефективно използване на енергията;
- забрана за използване на синтетичните торове и пестициди
- рециклиране на хранителни вещества (компостиран оборски тор, растителни остатъци и др.); използване на бобови и зелено торене;
- минимум почвобработки, растителна защита, сушене и т.н.;
- минимален негативен ефект върху природната среда - превантивни методи като устойчиви към болести овощни видове и култури; механичен контрол, сеитбообръщения с житни (ръж, пшеница) и смесени култури за подтискане на плевелите.

Етиктиране на биопродуктите

Етикетът „био” е популярен в цял свят и отговаря на строго регламентирани стандарти за производство и качество на храните. В България етикетите и рекламите на био продуктите трябва да съдържат:

- означение, отнасящо се до начина на земеделско производство;
- данни за производството или вноса от страна, спазваща международните изисквания за био производство;

- свидетелство за контрол от редовния контролен орган за производството или вноса на съответния продукт. Продукт, съдържащ натурални съставки и съставки, произведени по биологичен начин, може да се означава като продукт, „произведен с биологични съставки”.

Предимства пред конвенционалното производство

- произвеждат се здравословни храни с високо технологично качество;
- опазват се подпочвените води от замърсяване с нитрати, пестициди и др.;
- повишава се биологичното разнообразие, оползотворяват се естествените, местни и възстановими ресурси;
- подобрява се почвената структура и плодородие;
- намалява се с около 50% разходът на енергия;
- намалява се с около 4 пъти почвената ерозия;
- опазват се дъждовните червеи и полезните видове.

Недостатъци на биологичното земеделие

- намаляване на добивите, особено през първите години на преход - системата навлиза в биологично равновесие;
- себестойността на продукцията е по-висока - по-големи разходи за труд (окопаване), биопестициди;
- все още неразвит напълно пазар за биологичната продукция – нерегулирано търсене и предлагане.

Изисквания към плана за преход

- мерки за подобряване на почвените условия;
- подготовка и приложение на твърдия и течен оборски тор;
- разработка на обосновано сеитбообращение;
- план за торене;
- методи за култивация;
- растително-защитни мероприятия (срещу болести, неприятели и плевели) ;
- изисквания към работната ръка;
- изисквания към механизацията;
- направления на маркетинга;
- планиране на прехода във времето;
- финансови усложнения.